

De zachtmoedigen zullen de aarde beërven

(over de belofte aan hen die willen leven zonder (ver)geldingsdrang)

(Studie bij de prediking in EDRN Noord op 8 februari 2009)

J.C. Bette

De belofte van het land

In mijn preek van afgelopen zondag heb ik bewust en overwogen alle nadruk gelegd op wat het wil zeggen een zachtmoedig mens te zijn en in die hartsgesteldheid te groeien. Het gaat om de geestelijke vorming van elke gelovige, een werk van de Heilige Geest in en aan ons hele leven.

Tijdens de preekvoorbereiding al had ik besloten om de belofte uit deze tekst maar even te laten rusten en alle aandacht te bepalen bij wat mij en velen naar ik begrijp dagelijks bezig houdt in de omgang met anderen. Voor de overwegingen rond de vraag wat zachtmoedigheid is verwijs ik graag naar de preek van zondag 8 februari jl. in EDRN. In deze studie wil ik proberen de door Jezus in de Bergrede gedane belofte die verbonden is aan zulke zachtmoedigheid wat nader te bezien en toe te lichten (Mat.5:5).

De vertalingen van de belofte

Gelukkig de zachtmoedigen,

want zij zullen het land bezitten.

De Nieuwe Bijbelvertaling

© 2004/2007 Nederlands Bijbelgenootschap

Zalig [5:5] Ps 37:11. zijn de zachtmoedigen;

want zij zullen het aardrijk beërven.

Statenvertaling (Jongbloed-editie)

Zalig de zachtmoedigen,

want zij zullen de aarde beërven.

NBG-vertaling 1951

© 1951 Nederlands Bijbelgenootschap

Gelukkig die zachtmoedig zijn,

want zij zullen het land erven.

Willibrordvertaling (herziene editie 1995)

© 1995 Katholieke Bijbelstichting

Gelukkig zij die zachtmoedig zijn:

zij zullen het land in bezit krijgen.

Groot Nieuws Bijbel (herziene editie 1996)

© 1996 Nederlands Bijbelgenootschap en KBS

De verschillen vallen op:

Men vertaalt met 'het land' (3x) of met 'het aardrijk, de aarde' (2x). We weten dat

vertaalverschillen veelal terug te voeren zijn op verschillende grondteksten waaruit men vertaald. In dit geval is het Griekse woord dat hier gebruikt wordt *gē* eenvoudigweg met zowel land als aarde te vertalen. In de Studiebijbel geven wij de volgende woordstudie bij dit begrip:

'Het zelfstandig naamwoord (vrl.) *gē* betekent grond, land, aarde.

De vertaling '*grond*' is gebruikelijk, wanneer er gedacht wordt aan de aardbodem waarop men kan staan (Hand.7:33), waarop men kan gaan zitten (Matt.15:35), waarin men een gat kan graven (Matt.25:18), waarop men kan vallen (Marc.9:20), waarop men kan schrijven (Joh.8:8), etc.

De vertaling '*land*' is gebruikelijk, wanneer er een tegenstelling met water is, bv.: bij de zee op het '*land*' zijn (Marc.4:1), vanuit een schip aan '*land*' gaan (Luc.8:27), etc. Ook wanneer *gē* met een naam verbonden is en we aan een 'grondgebied' denken, wordt het meestal met '*land*' vertaald, bv.: het '*land*' van Juda (Matt.2:6), het '*land*' Egypte (Hand.7:36), het '*land*' Midjan (Hand.7:29), etc.; overigens is de gedachte aan staatkundige grenzen niet in *gē* opgesloten, hetgeen blijkt uit het feit dat *gē* soms ook wel met 'gebied, landstreek' vertaald wordt (Matt.9:26) en uit het feit dat het in het Grieks onmogelijk is te spreken van één '*land*' of meerdere '*landen*'.

De vertaling '*aarde*' is gebruikelijk wanneer er een tegenstelling met de hemel is (bv. Luc.16:17) of in een context van zaad zaaien (Joh.12:24); zowel '*aarde*' in de zin van 'zaaigrond' als '*aarde*' in tegenstelling tot hemel komen voor in het ene vers Marc.4:31.'

Vanwege deze mogelijkheden en kiezen wij in SBNT2 zelf voor de vertaling aarde en in de uitleg geven we erbij aan dat het begrip land of aarde hier niet beperkt is tot het land Palestina, maar dat het hier (vooral *jcb*) gaat over de door het neerdalen van het Koninkrijk der hemelen vernieuwde aarde (zie Mat.19:28; Openb.21; 1Cor.3:22; 6:2).

Dat is gelet op de context ook voor de hand liggend, waar het gaat over mensen die willen leven uit de Heilige Geest, naar het voorbeeld van Jezus en

zonder (ver)geldingsdrang. Want op de huidige aarde gaat tot de huidige dag het omgekeerde op: zij die het verwachten van hun machtspolitiek of legers of intelligentie of grootschaligheid, die regeren en beheersen zowel het land als de wereld. Met een moreel hoogstaand zedig leven lijkt je momenteel niet ver te komen. Jezus belooft de aarde echter aan de nederige gelovigen die hun naaste geen kwaad doen. Zij zullen de wereld dan ook niet veroveren, maar beërven (verg. Ps. 37:10 en 11)! Zachtmoedige mensen vertrouwen erop dat door hun geloof in Jezus Christus hen nog een grote toekomst wacht. Zij leven met de overtuiging dat ze na hun fysieke dood zullen voortleven in de aanwezigheid van hun Schepper. Hoe dan ook. En ze hebben door de Bijbel weet gekregen van een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, waar de Here God door liefde en zijn tegenwoordigheid de toon van het leven zal zetten. Zachtmoedige mensen weten dat hun een erfenis wacht en ze verwachten de toekomst dan ook van God. Het vuur van het gericht, waardoor hardvochtige mensen die tegen Jezus en zijn Rijk opstaan, van de aarde worden weggebrand, komt wel. Het ligt niet in ons vermogen daar iets aan af of toe te doen. De vijanden van Jezus worden niet met het zwaard gedood, maar de zoekenden en machtelozen uit heel Israël volgden Hem. Jezus bemoedigt hen en ons op die weg achter Hem aan. De erfenis van de nieuwe hemel en de nieuwe aarde is dan voor hen die vandaag de dag door geloof in Jezus' belofte van deze erfenis in alle zachtmoedigheid leefden en leven. Het Koninkrijk van God ga je binnen door de kracht van de Heilige Geest en niet door wereldlijke macht of geweld. Het gaat voor zover ik het begrijp hier in Jezus' woorden dus om *de geweldige belofte van eeuwig perspectief* voor hen die Jezus werkelijk volgen. Ik denk hierbij aan de volgende woorden uit de Schrift die daar zicht op geven en geef uitleg bij die teksten:

De belofte van eeuwig perspectief

'Jezus zei tot hen: Voorwaar, Ik zeg u, gij, die Mij gevolgd zijt, zult in de wedergeboorte, wanneer de Zoon des mensen op de troon zijner heerlijkheid zal zitten, ook op twaalf tronen zitten om de twaalf stammen van Israël te richten' (Matt.19:28 NBG).

Jezus wees de vraag die Petrus Hem hiervoor stelde niet als een zelfzuchtige aanspraak op loon van de hand, maar ging er serieus op in en gebruikte de gelegenheid om de twaalf discipelen een speciale belofte te geven (naast de algemene belofte van vs.29). Jezus sprak nooit over loon als een motivatie

voor menselijk handelen, maar wel over loon als een gevolg van de trouw en de rechtvaardige vergelding van God (Matt.10:42; 25:21,23). De wedergeboorte waarover hier gesproken wordt, is de wedergeboorte van de wereld, de nieuwe wereldorde (Jes.11:1-9; 65:17-25; 66:22; 2 Petr.3:12-13; Openb.21:1-5). Deze zal aanvangen, wanneer de Zoon des mensen zal komen in heerlijkheid. Dan zullen de twaalf apostelen Zijn troon delen (vgl. Dan.7:9-10,13-14,27) en heersen over de stammen van Israël. Heersen spreekt zowel in enge zin over oordelen (Matt.25:31vv.; 1 Cor.6:2), als in brede zin over regeren (Matt.20:21; Openb.20:4). Het regeren over de twaalf stammen van Israël vooronderstelt een aan de Messias onderdanig volk (vgl. Matt.23:39).

'Maar wij vertrouwen op Gods belofte en zien uit naar een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, waar gerechtigheid woont' (2Pet.3:13, zie 9-13 NBV).

Petrus vervolgt zijn vermaning uit het vorige vers (12) en roept de gelovigen op naar de komst van de dag van de Heer vol verwachting uit te zien (vgl. Rom.8:19). Door een heilige levenswandel en een godvruchtig leven (zie vs.11) zullen zij de komst van die dag verhaasten (lett. 'iets bespoedigen'). Deze gedachte was ook onder de joden bekend (vgl. het joodse gezegde: 'Als de joden ook maar één dag boete zouden doen, zou de Zoon van David dadelijk komen'). Petrus wijst de gelovigen er zo op, dat de Here Jezus eerder komt, naarmate zij heiliger leven (vgl. ook vs.9 en Hand.3:19-21). Dit doet ons denken aan de tweede bede uit het 'Onze Vader', welke veronderstelt dat de gelovigen met dat gebed de komst van het Koninkrijk dichterbij kunnen brengen (Matt.6:10a; Luc.11:2b). Het valt op, dat Petrus hier 'de dag van de Heer' (vs.10) aanduidt als 'de dag van God' (alleen op deze plaats in het NT). Het is de dag van Diens gericht. Opnieuw gebruikt hij in dit verband het beeld van een wereldbrand. Die dag is zo beslissend, dat terwille van die dag van oordeel de hemel brandend zal vergaan en de elementen door hitte zullen wegsmelten.

Al mag er dan sprake zijn van een ernstige vertraging (vs.9-11), toch zal de dag van de Heer vast en zeker komen. Door dat lange uitblijven van die dag twijfelt een aantal gelovigen daar sterk aan. Maar daarvoor is zijns inziens geen reden. Alleen zal die dag komen als een dief in de nacht. Met deze beeldspraak sluit Petrus zich aan bij bepaalde uitspraken van de Here Jezus en van Paulus (Matt.24:43; Luc.12:39; 1 Thess.5:2, vgl. Openb.

3:3; 16:15). Hij wil ermee aangeven, dat de dag van de Heer heel onverwacht zal aanbreken, zonder dat iemand erop bedacht is. De uitdrukking 'de dag van de Heer' ontleent Petrus aan het spraakgebruik van het OT (Jes.13:6; Amos 5:18; Joël 2:1). Met behulp daarvan wil hij laten uitkomen, dat de dag van Christus' komst (1 Cor.1:8; 1 Thess.5:2; 2 Thess.2:2) tevens de dag van God (de Heer, vs.9, vgl. vs.12) is, waarop Hij gericht zal houden.

Dat gericht zal het karakter van een wereldbrand dragen. De hemel zal met gedruis ('sissend' staat er eigenlijk) voorbijgaan, m.a.w. het zal heel snel gebeuren en met het nodige lawaai. De elementen zullen door vuur worden verteerd en zo a.h.w. oplossen. Bij die elementen kunnen we denken aan de gesternten, zon en maan inbegrepen (vgl. Jes.34:4; Joël 3:15; Matt.24:29; Openb.6:12). Ook de aarde, met de werken die daarop zijn, zal 'verbranden'. Met 'haar werken' doelt Petrus op de menselijke scheppingen van cultuur en beschaving. In plaats van 'zullen verbranden' heeft een variante lezing: 'zullen worden gevonden'. Voor deze lezing pleit, dat zij voorkomt in de oudste en beste handschriften. De betekenis ervan zullen we moeten zoeken in de richting van Psalm 21:9,10 ('iemand vinden') en 1 Cor.3:13-15. De mensen en hun werken zullen door God gevonden worden en door Hem worden beproefd en geoordeeld.

In vers 12 drukt Petrus zijn lezers op het hart, dat zij vol verwachting naar de komst van Gods dag moeten uitkijken. En in vers 13 brengt hij nog eens kort en bondig onder woorden, wat zij dan naar Gods belofte tegemoet mogen zien. Als inhoud van hun toekomstverwachting noemt hij in dit vers: '*nieuwe hemelen en (een) nieuwe aarde, waar gerechtigheid woont*'. Dat moeten zij onder alle spot van de dwaalleraars maar steeds voor ogen houden. De dag van de Heer zal dus niet enkel verwoesting en ondergang met zich meebrengen. Er zal óók sprake zijn van een volkomen nieuw worden van de hele kosmos. Al in het OT heeft God dat Zijn volk in het vooruitzicht gesteld (Jes.65:17v.; 66:22). Op deze belofte grijpt Petrus hier terug (vgl. Openb.21:1,5). Het Griekse woord *kainos* (nieuw) is in het NT de karakteristieke aanduiding voor het heel andere, dat Gods toekomst in zich bergt. Door het oordeel heen zal er zich een totale vernieuwing van het heelal voltrekken. Met betrekking tot de aarde zal de vernieuwing daarin bestaan, dat er voortaan op haar gerechtigheid zal wonen. 'Gerechtigheid' is in de Schrift bij uitstek het kenmerk van de tijd, die met de komst van de

Messias zal aanbreken (in OT en NT wordt de Messias de Rechtvaardige genoemd, vgl. Jer.23:5; 33:15; Zach.9:9; Hand.3:14; 7:52; Openb.19:11). Op de nieuwe aarde zal gerechtigheid geen uitzondering meer zijn, maar regel. Alles zal steeds volledig in overeenstemming met Gods wil gebeuren (Jes.65:25).

'En ik zag een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, want de eerste hemel en de eerste aarde waren voorbijgegaan, en de zee was niet meer. 2 En ik zag de heilige stad, een nieuw Jeruzalem, nederdalende uit de hemel, van God, getooid als een bruid, die voor haar man versierd is. 3 En ik hoorde een luide stem van de troon zeggen: Zie, de tent van God is bij de mensen en Hij zal bij hen wonen, en zij zullen zijn volken zijn en God zelf zal bij hen zijn, 4 en Hij zal alle tranen van hun ogen afwissen, en de dood zal niet meer zijn, noch rouw, noch geklaag, noch moeite zal er meer zijn, want de eerste dingen zijn voorbijgegaan. 5 En Hij, die op de troon gezeten is, zeide: Zie, Ik maak alle dingen nieuw. En Hij zeide: Schrijf, want deze woorden zijn getrouw en waarachtig' (Openb.21:1-5 NBG).

Dit hoofdstuk Openbaring 21 en het bijbehorende gedeelte 22:1-5 beschrijven de situatie na afloop van de wereldgeschiedenis, wanneer het laatste oordeel (20:11-15) is voltrokken. Al het oude is verdwenen; Johannes mag schrijven over de nieuwe dingen die de Here God maakt en doet. Ook voor dit hoofdstuk maakt hij gebruik van de boeken van Israëls profeten, met name van Jesaja 65 en 66. Bij de blijde toonzetting vallen alleen de verzen 8 en 27 uit de toon, doordat daarin dingen worden opgenoemd die juist niet bij de nieuwe schepping zullen horen. De woorden 'en ik zag' vormen in dit deel van het boek Openbaring steeds de verbindende schakel tussen de onderdelen van de tekst (19:11,17,19; 20:1,4,11,12) en vestigen de aandacht op een nieuw (onderdeel van een) visioen. Johannes ziet hier 'een nieuwe hemel en een nieuwe aarde' (vgl. Gen.1:1). Bij deze woorden staat in het Grieks geen lidwoord en ze verwijzen dus niet naar iets dat bekend is. Het gaat dan ook om iets totaal nieuws, waarover echter al wel eerder geprofeteerd is (Jes.65:17; 66:22; 2Petr.3:13). Het woord 'nieuw' duidt zoals ook hierboven betoogd vooral op de hoge kwaliteit van de hemel en de aarde die de Here God zal maken.

Op basis van dit vers alleen zouden we kunnen denken aan een totaal nieuwe creatie van God, waarin niets van het bestaande terug te vinden is.

Maar een vergelijking met vers 5 maakt duidelijk dat het eveneens mogelijk is dat God de bestaande dingen totaal zal vernieuwen (vgl. de uitdrukking 'de nieuwe mens', 2Cor.4:16; 5:17; Gal.6:15). Het feit dat niet alleen de aarde maar ook de hemel wordt vernieuwd, benadrukt dat heel de geschapen werkelijkheid door God vernieuwd zal worden; niets wordt uitgezonderd. Dat 'de eerste hemel en de eerste aarde' niet meer bestaan, bleek reeds eerder (Openb.20:11, vgl. Marc.13:31; 1Joh.2:17).

Enigszins verrassend is de toevoeging 'de zee is niet meer'. Deze woorden mogen letterlijk worden opgevat. Ze geven het radicale verschil aan tussen deze nieuwe scheppingsorde en de oude, gevallen wereld. Maar de zee heeft ook een symbolische betekenis, en wel een negatieve. Zij werd in het OT en de joodse overleveringen gezien als een bron van gevaren en chaos (vgl. Job 7:12; Jes.57:20; vgl. SB III 819v.) en zelfs als symbool van het dodenrijk (vgl. 13:1 met 11:7). Verderop in dit gedeelte worden nog meer negatieve dingen genoemd die 'niet meer' aanwezig zullen zijn in de nieuwe schepping (21:4; 22:3,5).

Het visioen dat Johannes ontvangt over de nieuwe schepping concentreert zich op de verlore mensen en hun woonplaats, die aangeduid wordt als 'de heilige stad, (het) nieuwe Jeruzalem'. Dat deze stad er zou komen was reeds aangekondigd (3:12; vgl. Hebr.11:10,16; 12:22). De naam 'Jeruzalem' suggereert continuïteit met de bestaande wereld, terwijl de woorden 'heilig' en 'nieuw' wijzen op de vernieuwing die de Here God daarin tot stand zal brengen. 'Heilig' betekent zonder zonde, volledig aan God gewijd; dit woord wordt ook elders gebruikt met betrekking tot Jeruzalem (11:2; Jes.48:2; Matt.4:5). Het begrip 'stad' (met muren en poorten) duidt in de Oudheid onder meer op positieve zaken zoals onderlinge contacten, veiligheid en schoonheid. Dat mensen geen enkele rol spelen bij de bouw van het nieuwe Jeruzalem wordt duidelijk uit het nadrukkelijke gebruik van de woorden 'neerdalende', 'van God' en 'uit de hemel', die elkaar versterken. De nieuwe stad is dus uitsluitend het werk van Gods genade. Na dit vers en de uitwerking ervan (vs.10) valt in Openbaring alle onderscheid tussen aarde en hemel weg. We vatten de 'nieuwe hemel en aarde' daarom op als één geheel. Het nieuwe Jeruzalem is 'klaargemaakt zoals een bruid versierd (is) voor haar man' (vgl. Jes.61:10). Hier wordt het bekende beeld gebruikt van de christelijke gemeente als bruid en de Here

Jezus Christus als bruidegom (2Cor.11:2; Ef.5:25-27; vgl. Matt.22:2; 25:1-13).

Bij de afloop van de geschiedenis zal God Zijn kerk, die nu in alle opzichten nog zo onvolkomen is, volmaakt en stralend hebben gemaakt. De gemeente als reine bruid staat dan in schril contrast met de andere grote stad in het boek Openbaring, de hoer Babylon (hoofdstuk 17; vgl. 21:9-10). In dit vers wordt niet gezegd dat de stad en de bruid dezelfde zijn, maar dat lezen we later wel (vs.9-10).

De visioenen die Johannes ziet worden nu aangevuld met een gesproken afkondiging, zoals we die ook vinden in 22:3-5. Deze heeft betrekking op de allergrootste zegen die een mens zich kan voorstellen: de volmaakte gemeenschap met God. Het feit dat er 'een luide stem van de troon' spreekt, wijst erop dat we met zeer belangrijke woorden te maken hebben. 'De troon' is in het boek Openbaring veelal een eerbiedige omschrijving van de Here God Zelf. [De lezing 'troon' verdient op grond van de handschriften de voorkeur boven 'hemel'.] De omschrijving 'stem uit (of van) de troon' (vgl. 16:17; 19:5) duidt hier echter niet de Here God aan, maar een belangrijke engel, blijkens het feit dat God in vers 5 de volgende spreker is en er in dit vers over God gesproken wordt. De twee zinnen van de engel, dat 'de tent van God bij de mensen is' en dat 'Hij Zijn tent zal opslaan bij hen', komen op hetzelfde neer en versterken elkaar. 'De tent' (vgl. Lev.26:11-12; Ezech.37:27; 43:7) is hier een beeld van de heerlijkheid van God Zelf. Het wonen van de Here God bij de mensen vond voorlopige vormen in Israël (Lev.26:11-12), in Christus (Joh.1:14) en in de gemeente (2Cor.6:16). Maar Johannes mag doorgeven dat God in de toekomst volledig en definitief tussen Zijn kinderen zal verkeren (vgl. Zach.2:10-11). De aankondiging dat 'de mensen' 'Zijn volken zullen zijn' betekent de definitieve vervulling van beloften uit de tijd van het oude verbond (Jer.24:7; 30:22; 31:1; Ezech.11:20; 36:28). Dat hier in de belangrijkste hand schriften het meervoud 'volken' wordt gebruikt, heeft waarschijnlijk als reden dat het gaat om een volk dat is samengesteld 'uit elke stam en taal en volk en natie' (5:9; vgl. 7:9). Met de woorden 'God Zelf zal zijn met / bij hen hun God' wordt nogmaals de intieme relatie benadrukt die er zal zijn tussen God en de mensen. Deze woorden herinneren aan de naam Immanuël, 'God met ons' (WV; zie Jes.7:14).

De woorden in dit vierde vers worden, evenals die in het vorige vers gesproken door een belangrijke

engel. Ook hier horen we allerlei heerlijke beloften over de eeuwige zegen die God de gelovigen zal geven. Al deze zegeningen zullen de mensen zonder eigen inspanningen ontvangen. De eerste belofte, dat God 'elke traan van hun ogen zal afwissen', is een herhaling van het slot van 7:17 en een vervulling van Jes.25:8. De Here God Zelf zal alle verdriet wegdoen. Uit deze troostvolle woorden kan worden opgemaakt dat mensen op de nieuwe aarde ook geen verdrietige herinneringen meer zullen hebben. Nadat in vers 1 gezegd is dat er in de toekomstige wereld geen zee meer zal zijn, worden nu diverse andere zaken genoemd die daar eveneens zullen ontbreken.

Deze belofte vormt een contrast met de woorden van 18:22-24 en een omkering van de straf die aan het begin van de wereldgeschiedenis, na de zondeval, werd uitgesproken (Gen.3:14-19). Over 'de dood' lezen we reeds dat hij 'in de poel des vuurs geworpen' werd (20:14). Daaraan voegt de engel nu toe dat ook 'rouw, gewezen en moeite' niet aanwezig zullen zijn in de nieuwe hemel en aarde (vgl. Jes.35:10; 51:11; 65:19). 'Rouw' duidt in algemene zin verdriet aan, 'gewezen' de openlijke uiting van dat verdriet, en 'moeite' lichamelijke en innerlijke pijn. Deze dingen zijn een gevolg van de zonde en komen daarom in het hiernamaals niet voor. Als reden voor het geweldige verschil tussen de huidige en de toekomstige wereld noemt de engel het feit dat 'de eerste dingen verdwenen' zullen zijn (vgl. Jes.43:18-19; 65:17). Dat houdt in dat alles wat niet goed meer was geen plaats zal hebben in Gods nieuwe schepping. 'De eerste dingen' zijn die zaken die behoren bij de huidige vorm van de schepping.

Nadat de engel heeft gesproken (vs.3-4), neemt nu de Here God Zelf het woord om Johannes toe te spreken. Tot dusverre was Hij in het hele boek Openbaring pas eenmaal eerder als spreker aangeduid (1:8) en ook toen noemde Hij Zichzelf 'de Alfa en de Omega' (zie vs.6). Hij wordt opnieuw niet direct genoemd maar aangeduid als 'de Zittende op de troon' (vgl. 4:9). Het is mogelijk om in Gods woorden zeven uitspraken te onderscheiden: vs.5a, 5b, 6a, 6b, 6c, 7 en 8. Gods eerste woorden zijn een geweldige belofte, die een versterking vormt van Jes.43:19: 'Zie, Ik maak alle dingen nieuw'. Met het levendige 'zie' wordt extra aandacht gevraagd voor datgene wat volgt. Wij kunnen het zo opvatten dat de Here God zegt dat Hij het oude zal vervangen, maar ook zo dat Hij alle bestaande dingen zal vernieuwen. Omdat het hier een belangrijke en centrale uitspraak betreft, leidt Johannes Gods

volgende woorden apart in met 'en Hij zegt tot mij'. Dat dit zinnetje in de tegenwoordige tijd staat, vraagt om extra opmerkzaamheid van de hoorders en lezers voor dat wat volgt. Johannes krijgt opnieuw de opdracht om te schrijven (vgl. 1:11,19; 14:13; 19:9; 22:10). Het Griekse woordje *hoti* in deze zin kan op twee manieren worden opgevat. Het kan de betekenis hebben van 'omdat, want' (zo alle vertalingen); in dat geval duidt het op de reden waarom Gods woorden moeten worden opgeschreven. Maar *hoti* kan ook dienen als een kleurloze inleiding op de volgende woorden (vgl. 3:17; 10:6), weer te geven als een dubbele punt: 'Schrijf: Deze woorden zijn...'. Met 'deze woorden' wordt waarschijnlijk verwezen naar de uitspraak die de Here God zo-even deed, 'Zie, Ik maak alle dingen nieuw'. Het is echter ook mogelijk dat 'deze woorden' betrekking heeft op de voorafgaande of juist op de komende verzen van dit gedeelte van het boek. Deze zaak is niet zo belangrijk voor wie geloven dat het hele boek Openbaring de 'waarachtige en betrouwbare' woorden van God bevat. De betrouwbaarheid van de woorden (vgl. 22:6) berust op het feit dat God ze spreekt, want Hij is Zelf 'getrouw en waarachtig' (1Joh.1:9; Openb. 6:10), evenals Jezus Christus dat is (3:14; 19:11).

Een troostvolle slotgedachte

Als 'erfgenamen van God en mede-erfgenamen van Christus' (Rom8:17), zullen volgelingen van Jezus Christus een kosmos beërven waarvan alle zonde is uitgewist, waarin de huidige vervuilde schepping zal vrijgemaakt worden van de dienstbaarheid aan de vergankelijkheid tot de vrijheid van de heerlijkheid van al Gods kinderen (Rom.8:21).

Er is een land van louter licht

Waar heiligen heersers zijn

Nooit gaat de gouden dag daar dicht

In duisternis of pijn. (LvdK Gez. 290)

Voor de aan Israël gedane landbelofte verwijs ik naar wat wij hierover schreven in Excurs 7 van SBOT 5. Wie hierover meer wil weten, kan via mijn emailadres (jcbette@solcon.nl) om de tekst van de lezing van dr. Mart-Jan Paul vragen, zoals hij die uitspraak op het laatstgehouden symposium van de Studiebijbel, dat over de landbelofte aan Israël ging. In het SBMagazine van voorjaar 2009 zal drs. Gijs van den Brink ook over dit onderwerp schrijven (zie www.studiebijbel.nl).

Bij deze 'Studie voor de prediking' heb ik onder meer gebruik gemaakt van wat wij eerder schreven in de 17-delige Studiebijbel op het Nieuwe Testament (www.studiebijbel.nl). Zie voor andere studies: <http://www.regenboogveenendaal.nl>.